

7 ÅRIG FLICKA LURADE DÖDEN TACK VARE DET ISKALLA VATTNET

Hjärtstopp vid drunkning är en liten del av den totala mängden hjärtstopp som inträffar i Sverige, berättar Andreas Claesson, Ambulanssköterska/Med Dr. och forskare.

TEXT OCH FOTO: SVEN ÅSHEDEN

Den svenska definitionen på drunkning är: "Drunkning är en process som resulterar i livshotande syrebrist efter ofrivillig nedsänkning i vätska. Personen kan som resultat av detta avlida eller överleva med eller utan skador", berättar Andreas Claesson.

HISTORIK

– Ända sedan urminnes tider har vi försökt att återuppliva våra medmänniskor efter en drunkningsolycka.

– Under 1500-talet försökte man att återuppliva genom att med en blåsbälgs pumpa in luft i den drabbades lungor för att på så sätt få igång andningen. Sedan dess har metoderna varit många.

– 1767 bildades världens första livräddningssällskap i Holland.

– 1898 bildas Svenska Livräddningssällskapet, SLRS, som en direkt följd av de tusentals drunkningar som skedde i Sverige under senaste århundrandet. Syftet var att sprida kunskap om livräddningsmetoder och att främja simkunnigheten.

– 1960 övergavs tidigare metoder till förmån för modern Hjärt-lungräddning, HLR. Den hittills mest överlägsna metoden för konstgjord andning

– I Oktober 2015 kom Europeiska HLR rådets (ERC) senaste riktlinjer, berättar Andreas.

FAKTORER

– Enligt WHO dör 400 000 människor genom drunkning runtom i världen varje år, det verkliga antalet är troligen långt högre. Mer än 90 % av drunkningsolyckorna sker i låg- och medelinkomst-länder.

– Män har generellt högre risk att drunkna än kvinnor. Och en majoritet av drunkningsolyckorna drabbar barn som inte kan simma.

Och enligt Svenska Livräddningssällskapet drunknade 100 män, 22 kvinnor i Sverige under 2015. Totalt 122 personer, varav 13 var barn.

MEKANISMER

– Att andas in vatten leder snabbt till livshotande syrebrist och ett överskott av koldioxid i kroppen. Lungblåsorna fylls med vatten och kollapsar och detta leder i sin tur till syrebrist, långsammare hjärtverksamhet och hjärtstopp.

– Personer som hamnat under vatten mer än 10 minuter har generellt sett en låg överlevnadschans.

– Men mycket kallt vatten kan öka chansen för överlevnad främst hos barn och tiden för livräddande eftersök bör därför utökas till 90 minuter, berättar Andreas.

DET KRÄVS INBLÅSNINGAR VID DRUNKNING

Andreas Claesson berättar att det är viktigt med tidiga inblåsningar redan ute i vattnet och förtydligar:

– Det är syrebristen som gör att hjärtat stannat. Inblåsningarna skapar ett övertryck i lungorna och vatten pressas då ut. Man behöver inte tänka på att först få ut vatten ur den medvetslösa personen.

– Om räddaren har flythjälp och träning i att ge inblåsningar redan i vattnet rekommenderar vi att man ger fem tidiga inblåsningar mun-till-mun. I praktiken gäller detta badvakter, havslivräddare och professionell insatspersonal.

– Inblåsningarna tillför syre och kan förhindra att hjärtat stannar.

– Rädda personen till land, bedöm livstecken och gör HLR 30:2. Hämta och använd en hjärtstartare. Agonal andning är vanlig, något som kan tolkas som andning men som inte är det i ordets rätta bemärkelse.

KALLT VATTEN FAKTOR FÖR ÖVERLEVAD

– Klockan 12:45, dagen före julafton 2010, lämnade en sjuårig flicka hemmet. Termometern visade på tolv minusgrader och det var 20 cm snö på marken.

– När en närstående märker att dottern är borta påbörjas eftersök. Små spår i den djupa snön leder i riktning mot havet och en brant klippa. Där slutade spåren.

– Närstående upptäckte snart att de små skospåren fortsätter på isen nedanför klippkanten. Flickan hade klarat fallet och fortsatt sin vandring ut mot öppet vatten.

– En stor sök- och räddningsinsats startade. Klockan 16:29 hittar Sjöfartsverkets räddningshelikopter, med hjälp av strålkastare, flickan i det iskalla vattnet.

– Ytbärgare hämtar upp flickan och HLR påbörjas klockan 16:34. Tjugo minuter senare landar helikoptern på Drottning Silvias barnsjukhus i Göteborg.

– Flickan är idag i princip helt återställd och en av få personer i världen som överlevt mer än 80 minuter under ytan med så låg som kroppstemperatur som 13,8 grader, avslutar Andreas Claesson. ■

NYCKELDATA

Saknad	224 minuter
Tid i vattnet till hjärtstopp	Okänt
Tid från hjärtstopp till HLR	Okänt
Tid under vattnet	83 minuter eller mer
Isbitar i luftvägen	Initialt
Prehospital HLR	26 minuter
Hospital HLR	38 minuter
Kroppstemperatur	13,8 grader C
Serumkalium	11,3 mmol/l
Total HLR innan CPB	64 minuter
Tid i CPB / ECMO	72 timmar
Utskrivning från Barn-IVA	Efter 21 dagar

LARMTIDER

12:45
Lämnar
hemmet

13:30
Eftersök
påbörjas

14:56
Larm via
SOS Alarm

15:10
Första enhet
på plats

15:29
Kustbevakning
framme

15:54
SAR-helikopter
framme

16:29
Hittas
i vattnet

16:33
Ytbärgare
hämtar upp
flickan

16:34
HLR
påbörjas

16:49
SAR-helikopter
landar på
sjukhuset

Andreas Claesson, forskar inom
prehospital akutmedicin vid
Hjärtstoppcentrum, Karolinska
Institutet/Södersjukhuset.

**"ATT HAMNA I MYCKET KALLT
VATTEN KAN ÖKA CHANSEN
FÖR ÖVERLEVNAD FRÄMST
HOS BARN OCH TIDEN FÖR
EFTERSÖK BÖR UTÖKAS"**